

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/258/2021
Identifikačné číslo spisu: 1612205424
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1612205424.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu T. A., bývajúceho v F., A. XX, zastúpeného spoločnosťou Jarabica, s.r.o. advokátska kancelária, so sídlom v Bratislave, Kutlíkova 17, IČO: 47 454 831, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Martin Jarabica, proti žalovanej Ing. I. H., bývajúcej v B., L. XXXX/X, zastúpenej Mgr. Zuzanou Hollou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Kresánkova 1, o nahradenie prejavu vôle, vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 5C/73/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 17. júna 2020 sp. zn. 7Co/87/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Malacky (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. septembra 2017 č. k. 5C/73/2012-223 v spojení s opravným uznesením z 23. októbra 2017 č. k. 5C/73/2012-234 nahradil vyhlásenie vôle bližšie označenej žalovanej, že ako predávajúca uzatvára so bližšie označeným žalobcom, ako kupujúcim kúpnu zmluvu, predmetom ktorej je prevod vlastníckeho práva k bližšie označenej jednej polovici nehnuteľnosti za kúpnu cenu 2.258 € v pripojenom znení kúpnej zmluvy, ktorá tvorí súčasť rozsudku (výrok I) a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi trovy konania o ktorých výške rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (výrok II).

1.1. Rozhodnutie právne zdôvodnil ust. § 40a, § 140, § 603 ods. 3, § 605, § 606 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“), 137 písm. d/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) a vecne tým, že mal za to, že bol daný naliehavý právny záujem žalobcu na určení, nakoľko v prípade úspechu v konaní sa jeho právne postavenie zmení, ako spoluvlastník sa môže od predávajúcej spoluvlastníčky domáhať, aby jej spoluvlastnícke podiely boli ponúknuté na kúpu.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom zo 17. júna 2020 sp. zn. 7Co/87/2018 opravil výrok I prvostupňového rozsudku tak, že má správne znieť: „Kat.

územie F., obec F., okres F., list vlastníctva č. XXXX, parcela C - KN č. XXX/X, zastavané plochy a nádvorí o výmere 1137m² v podiele 53/3256, kat. územie F., obec F., okres F., list vlastníctva č. XXXX, parcela C - KN č. XXX/XXX, zastavané plochy a nádvorí o výmere 2119 m² v podiele 53/3256...", potvrdil prvostupňový rozsudok a žalobcovi priznal náhradu odvolacích trov.

2.1. Odvolací súd uviedol, že žalobca dôvodnosť nároku skutkovo vymedzil tým, že je zákonným dedičom po svojej matke L. A., ktorá zomrela dňa XX. P. XXXX, ktorá bola spolu s p. X. E. podielovou spoluvlastníčkou bližšie označeného pozemku v podiele 1. Podielový spoluvlastník p. X. E. kúpnu zmluvou z XX. F. XXXX previedol svoj spoluvlastníci podiel na F. H., nie blízku osobu, a to bez toho aby tento ponúkol žalobcovi. Následne pani F. H. previedla podiel na Ing. L. H. a tento po smrti Ing. L. H. nadobudla žalovaná.

2.2. Po citovaní ustanovenia § 140 OZ ďalej v podstatnom uviedol, že „[n]akoľko sa jednalo o prevod spoluvlastníckeho podielu na inú ako blízku osobu, bol p. X. E. povinný ponúknuť predaj spoluvlastníckeho podielu ostatným spoluvlastníkom, čo v konaní nebolo preukázané. Je zároveň nesporným, že žalobca si uplatnil svoj nárok v zákonnej premlčacej lehote (§ 101 Občianskeho zákonníka), keďže k právnomu úkonu došlo 27.04.2012 a žaloba bola právnomu predchodcovi žalovanej doručená dňa 10.08.2012. Dovolanie sa relatívnej neplatnosti malo za následok, že právny úkon, ktorý sa dovtedy považoval za platný, sa s účinkami ex tunc stáva absolútne neplatným právnym úkonom. Zákonné predkupné právo podielových spoluvlastníkov podľa § 140 Občianskeho zákonníka má vecnoprávny charakter, ktorý sa prejavuje tým, že sa neviaže na osobu konkrétneho spoluvlastníka, ale je spojené s vlastníctvom veci (spoluvlastníckeho podielu) a prechádza s vlastníctvom veci (podielu) na každého nadobúdateľa. Podstata vecnoprávneho charakteru predkupného práva sa prejavuje aj v tom, že ak podielový spoluvlastník ako povinný z predkupného práva prevedie svoj podiel na iného bez toho, aby svoj podiel predtým ponúkol na predaj ostatným spoluvlastníkom ako oprávneným z predkupného práva, uvedené nemá za následok absolútnu neplatnosť zmluvy, na základe ktorej nový nadobúdateľ získal prevádzaný podiel, ale oprávnený z predkupného práva má možnosť dovolať sa relatívnej neplatnosti tejto zmluvy alebo sa domáhať od nového nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj podľa § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka.".

2.3. Odvolací súd reagoval (aj) na ďalšie odvolacie výhrady, ktoré však pre účely dovolacieho prieskumu neboli relevantné. V závere konštatoval zrejmu nesprávnosť vo výroku I. prvostupňového rozsudku, ktorú opravil (pozri bod 2).

2.4. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1 CSP vychádzajúc z toho, že v odvolacom konaní mal v plnom rozsahu úspech žalobca.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, a to podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Po opise priebehu konania pred nižšími súdmi uviedla dovolaciu otázku takto: „Ak sa oprávnený spoluvlastník, ktorého predkupné právo bolo porušené (uzatvorením kúpnej zmluvy medzi povinným spoluvlastníkom a treťou osobou - nadobúdateľom) nedovolá relatívnej neplatnosti tejto kúpnej zmluvy, a nadobúdateľ následne prevedie spoluvlastníctvo na ďalšiu tretiu osobu, či sa môže v takomto prípade oprávnený spoluvlastník domáhať ponuky na odkup podielu aj voči takejto tretej osobe." Navrhla, aby dovolací súd zrušil obe rozhodnutia nižších súdov a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol resp. zamietol a priznal mu náhradu dovolacích trov. V podstatnom uviedol, že žalovanou nastolená právna otázka bola už vyriešená a tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. V tomto ohľade poukázal na dovolacie rozhodnutia 3Cdo/122/2009, 4Cdo/48/2009, 3Cdo/239/2012.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd" alebo „dovolací súd") ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v zmysle § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. Podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo

od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

6.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

7. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Právna úprava účinná od 1. júla 2016 dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí).

8. Z obsahu podaného dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) dovolací súd ustálil, že relevantnou právnou otázkou, ktorú dovolateľka požadovala vyriešiť bola otázka (bod 3), či oprávnený spoluvlastník (žalobca) sa môže domáhať ponuky na odkúpenie podielu voči tretej osobe (žalovanej), ak sa predtým nedovolá relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi povinným spoluvlastníkom a treťou osobou, ktorá následne previedla spoluvlastníctvo na ďalšiu osobu (žalovanú).

8.1. Právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Prípustnosť dovolania treba preto posudzovať podľa stavu v čase jeho podania. V posudzovanej veci žalovaná v dovolaní zákonom zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku (bod 3 a 8), ktorá v čase podania dovolania (24. septembra 2020) bola dovolacou praxou (už) vyriešená.

8.2. Odvolací súd v súvislosti s položenou dovolacou otázkou uviedol, že „[z]ákonné predkupné právo podielových spoluvlastníkov podľa § 140 Občianskeho zákonníka má vecnoprávny charakter, ktorý sa prejavuje tým, že sa neviaže na osobu konkrétneho spoluvlastníka, ale je spojené s vlastníctvom veci (spoluvlastníckeho podielu) a prechádza s vlastníctvom veci (podielu) na každého nadobúdateľa ... oprávnený z predkupného práva má možnosť dovolať sa relatívnej neplatnosti tejto zmluvy alebo sa domáhať od nového nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj podľa § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka.“. Výslovený právny názor odvolacieho súdu je právne konformný aj z doterajšou dovolacou praxou.

8.3. Najvyšší súd v rozsudku z 22. septembra 2010 sp. zn. 3Cdo/122/2009 už uviedol, že „[s]poluvlastník, ktorý je oprávnený z predkupného práva (§ 140 Občianskeho zákonníka), má pri porušení povinností zo strany spoluvlastníka, ktorý je povinný z predkupného práva, na výber, či: a/ sa bude žalobou domáhať vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu zo spoluvlastníka na tretiu osobu (§ 40a Občianskeho zákonníka); jeho žaloba musí v takomto prípade smerovať voči všetkým účastníkom zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu, pri ktorej bolo porušené jeho predkupné právo, lebo tí sú pasívne legitimovaní, b/ sa bude domáhať voči nadobúdateľovi (tretej osobe ako singulárnemu právnemu nástupcovi pôvodného podielového spoluvlastníka), aby mu nadobudnutý spoluvlastnícky podiel ponúkol na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých ich kúpil od pôvodného podielového spoluvlastníka; ak nadobúdateľ jeho výzvy nevyhoví, má oprávnený spoluvlastník právo domáhať sa na súde žalobou voči nadobúdateľovi, aby bol nahradený prejav vôle nadobúdateľa; žalobe vyhovujúce rozhodnutie súdu nahradí v tomto prípade chýbajúci zmluvný prejav nadobúdateľa (§ 161 ods. 3 O.s.p.), c/ sa uspokojí s tým, že mu zostáva predkupné právo, avšak už voči nadobúdateľovi. Zákon v uvedených ustanoveniach ponecháva oprávnenému spoluvlastníkovi voľbu, či vôbec, prípadne ktoré z týchto riešení zvolí ... Ako bolo už uvedené ... zákon v prípade v porušení predkupného práva spoluvlastníka ponecháva oprávnenému spoluvlastníkovi voľbu, či vôbec, prípadne ktoré z riešení uvedených v písm. a/ až c/ zvolí, pričom jednotlivé nároky sa vzájomne vylučujú a oprávnený sa nemôže zároveň domáhať všetkých alebo dvoch z týchto nárokov.“

8.4. V uznesení z 26. mája 2010 sp. zn. 2Cdo/28/2009 dovolací súd uviedol, že „na základe výzvy oprávneného vzniká nadobúdateľovi právna povinnosť ponúknuť oprávnenému vec ku kúpe za podmienok, za ktorých mu bola vec pôvodne ponúknutá povinnou osobou (§ 605, § 606 Občianskeho zákonníka). Ak nesplní nadobúdateľ túto povinnosť, môže sa oprávnený domáhať na súde, aby jeho prejav vôle v tomto smere bol nahradený súdnym rozhodnutím vydaným podľa § 161 ods. 3 O.s.p.“

Práva vyplývajúce z § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka a § 161 ods. 3 O.s.p. môže totiž podielový spoluvlastník uplatniť, i keď relatívnu neplatnosť zmluvy, na ktorom základe nadobúdateľ vec získal, neuplatnil vôbec, alebo ju síce uplatnil ale vadne resp. neúčinne. Predpokladom postupu podľa posledne uvedených ustanovení teda nie je, aby sa oprávnený najprv dovolal relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu vo vzťahu k všetkým účastníkom zmluvy".

8.5. Podobne v uznesení zo 14. mája 2014 sp. zn. 7Cdo/46, 47/2013 dovolací súd uviedol, že „[v]šeobecné nároky vyplývajúce z porušenia predkupného práva uvedené v § 603 ods. 3 OZ ešte dopĺňa špeciálna úprava nároku vyplývajúceho z ustanovenia § 40a v spojení s § 140 OZ - možnosť domáhať sa neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a OZ. Uvedené nároky (všeobecné a špeciálne) sa vzájomne vylučujú, čo znamená, že oprávnený sa musí rozhodnúť, ktorý z nich uplatňuje. Z povahy týchto nárokov je vylúčené, aby oprávnený zároveň uplatňoval neplatnosť právneho úkonu (§40a OZ) a tiež niektorý z nárokov vyplývajúcich z § 603 ods. 3 OZ (napr. žiadať o nahradenie prejavu jeho vôle nadobúdateľa, alebo si ponechať predkupné právo voči nemu)".

8.6. V podobných súvislostiach sa vyjadril dovolací súd tiež v uznesení z 23. mája 2012 sp. zn. 6Cdo/115/2011 keď uviedol, „že z hľadiska obsahu, účinkov a výkonu treba aj na predkupné právo vyplývajúce z § 140 Občianskeho zákonníka aplikovať (uplatnením analógie legis - § 853 O.z.) všeobecnú úpravu o predkupnom práve zaradenú do ôsmej časti druhej hlavy druhého oddielu Občianskeho zákonníka (§ 602 až § 606) ... K rovnakým záverom dospela aj právna teória, keď ustálila, že skutočnosť, že Občiansky zákonník neobsahuje ďalšiu úpravu vecného predkupného práva a ani priamo neodkazuje, že na toto právo z hľadiska obsahu, účinkov a výkonu treba aplikovať ustanovenia o zmluvnom predkupnom práve, nebráni tomu, aby sa podľa analógie legis (§ 853) na tieto vzťahy použila všeobecná úprava o predkupnom práve zaradená do ôsmej časti druhej hlavy druhého oddielu v § 602 až 606 O.z. To možno vyvodiť aj z § 603 ods. 2 O.z., ktorý priamo umožňuje predkupné právo dohodnúť aj ako vecné právo (porovnaj napr. P. Vojčík a kolektív, Občiansky zákonník, stručný komentár, IURA EDITION, spol. s r.o., Bratislava 2008, str. 326, J. Svoboda a kolektív, Občiansky zákonník, Komentár a súvisiace predpisy, V. doplnené, rozšírené a aktualizované vydanie, EUROUNION, Bratislava 2004, str. 221) ... Majúc uvedené na zreteli, dovolací súd dospel k záveru, že odvolacím súdom nastolená otázka možnosti použitia všeobecnej úpravy o predkupnom práve zaradenej do ôsmej časti druhej hlavy druhého oddielu v § 602 až 606 O.z. na vzťahy vyplývajúce z úpravy vecného predkupného práva upraveného v ustanovení § 140 O.z. nie je nová a je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ustálené rovnako riešená".

8.7. Aj v rozsudku z 30. júna 2010 sp. zn. 4Cdo/48/2009 dovolací súd riešil otázky možného spôsobu ochrany spoluvlastníka, ktorého predkupné právo bolo porušené a dospel k záveru, že „[o]dvolací súd na tento prípad použil správne právne normy a aj ich správne interpretoval, keď dospel k záveru, že žalobca ako podielový spoluvlastník, ktorého predkupné právo bolo porušené, sa môže domáhať buď od nadobúdateľa (nie od povinného spoluvlastníka), aby mu vec ponúkol na predaj, alebo mu zostane predkupné právo zachované, alebo sa môže domáhať vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu".

9. Vzhľadom na vyššie uvedený výklad najvyšší súd uzatvára, že dovolateľkou nastolená právna otázka (bod 8) už bola dovolacím súdom vyriešená, a teda v danom prípade nič nebránilo tomu, aby žalobca priamo voči nadobúdateľovi (žalovanej) - bez ohľadu na to, či bola nadobúdateľkou prvou alebo druhou v poradí - uplatnil si sporný nárok v zmysle ustanovenia § 603 ods. 3 OZ.

10. Dovolateľka síce uplatnila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, avšak nevymedzila právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

11. Podľa § 447 písm. c/ a f/ CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné (písm. c/), nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 (písm. f/).

12. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovanej nie je prípustné, a preto ho odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP.

13. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.